

Peter Klepec
Badioujeva konceptualizacija resnice

Ko Alain Badiou v svoji zadnji knjigi predstavlja filozofijo pred dvemi leti umrlega Gillesa Deleuza, jo označi za filozofijo klasičnega tipa, t. j. za metafiziko Biti in temelja¹. Enako, pravi na istem mestu Badiou, je tudi z mojo lastno filozofijo, pri čemer je, pristavi – »kar zadeva moje lastno podvzetje, klasični nasledek tega klasicizma osrednje mesto ideje resnice«².

Ker se zdi Badiouju na omenjenem mestu kar najbolj samoumevno in umestno vprašanje, kaj je za Deleuza resnica, se tudi nam zdi kar najbolj umestno vprašanje, kaj je resnica za samega Badiouja. Vprašanje je kajpada glomazno in daleč presega okvire pričujočega prispevka, saj zadeva takorekoč celoten Badioujev opus, zato se bomo na pričujočem mestu omejili zgolj na *oris* temeljnih potez Badioujeve konceptualizacije resnice ter ključnih nasledkov, ki iz nje izhajajo. Pri tem se bomo oprli, ob najnujnejših omembah številnih ostalih del, na Badioujevo delo *Conditions*³, zlasti na naslednja tri predavanja: »Le (re) tour de la philosophie elle-même«, »Conférence sur la soustraction« ter »Vérité: forçage et innommable«.

Koncept resnice se nam ne zdi ključnega pomena samo zato, ker ga ima sam Badiou, ki nenazadnje le ni kdorkoli, za takorekoč osrednjega v svoji teoriji, pač pa tudi zato, ker je Badiou eden redkih sodobnih filozofov, ki vztraja pri univerzalno veljavni ideji resnice, pri čemer se spretno izogne, če lahko uporabimo kantovski žargon, Scili dogmatizma in Karibidi skepticizma.

Da je za Badiouja resnica zares pomemben koncept priča tudi dejstvo, da jo uporabi kot kriterij, s katerim ločuje filozofijo od anti-filozofije, kriterij, ki bi ga po njegovi strogosti lahko primerjali le še s strogostjo kake Occamove britve. Badioujeva britev se namreč glasi takole: bodisi ima v filozofiji osrednje mesto resnica, bodisi filozofije ni. »Kategorija resnice«, pravi Badiou, »je osrednja kategorija, četudi pod kakim drugim imenom, vsake možne filozofije.«⁴

¹ Alain Badiou, *Deleuze. »La clameur de l'Être«*, Hachette, Pariz 1997, str. 83.

² *Ibid.*.

³ Alain Badiou, *Conditions*, Seuil, Pariz 1992 (odslej kot *Conditions*).

⁴ *Conditions*, str. 62.

Badiou sicer pogosto uporablja kriterije, s pomočjo katerih je mogoče filozofijo ločevati od anti-filozofije. V delu *Manifest za čisto filozofijo*⁵ je podobno vlogo kriterija odigrala kategorija Subjekta⁶. *Manifesta* na tem mestu ne omenjamo kar tako – prav v njem se je Badiou zavzel za renesanso čiste filozofije, katere možnost je skušal utemeljiti in pokazati s svojim epohalnim delom *L'être et l'événement*, katerega temeljni tezi sta, da je ontologija matematika in da je bit kot bit čisto mnoštvo. Na tem mestu ni prostora za podrobnejšo obravnavo tez in izpeljav⁷, na katero je Badiou oprl konstatacijo, da je dandanes filozofija možna in celo nujna, konstatacijo, ki je zoperstavljena prevladujočemu toku v sodobni filozofski misli, ki razglša konec filozofije. Osnovni Badioujev silogizem bi lahko za tukajšnje namene poenostavili takole: ker je »Ideja o Koncu filozofije tudi ideja o koncu kategorije Resnice«⁸, je potrebno razglasiti konec temu razglášanju Konca, osrednjo točko nove renesanse filozofije pa lahko tvori le ponovna konceptualizacija Resnice.

Resnica je imanentna prekinitev

Resnica za Badiouja ni klasična *adequatio rei et intellectui*, ni nekaj že vnaprej izdelanega, dovršenega, popolnega. Resnica ni »na sebi«. Resnica ni nič takega, kar bi bilo pozabljeno, potlačeno, skrito, ali pa, kar bi bilo potrebno odkriti. Ni ne kontekst ne notranje protislovje. Resnica ni nekaj izkustvenega, še manj pa je nadizkustvena. Resnica nima nobene globine, globina, *profondeur*, je izraz, ki je tako ljub hermenevtikom, za Badiouja pa predstavlja zgolj drugo ime za transcenco. Resnica pa ni transcendenca. Badiou se ne utruja ponavljati, da resnica ni transcendentna, da ni nad

⁵ Prim. slov. prev. Jelice Šumič-Riha v: *Filozofski vestnik*, XIII, št. 1/1992 (odslej *Manifest*).

⁶ *Manifest*, str. 158. Zanimivo je, da na omenjenem mestu Badiou s pomočjo kategorije Subjekta postavi na eno stran Lacana, ki radikalno predela in ohrani kategorijo Subjekta, Jambeta, Lardreauja ter seveda samega sebe, in na drugo stran Heideggra, in z določenimi zadržki, Deleuza, vsekakor pa Lyotarda, Derridaja, Lacoue-Labartha in Nancya, pri čemer pa sploh ne omenja Althusserja in Foucaulta. V *Etiki* so zadeve nekoliko drugače postavljene – v določenem kontekstu ob Lacanu nastopita prav Althusser in Foucault. (Prim. slov. prev. Jelice Šumič-Riha, *Etika. Razprava o zavesti o Zlu, Problemi*, XXXIV, št. 1/1996, str. 9 ff.. Odslej to delo navajamo kot *Etika*).

⁷ Tomaž Erzar, »Možnosti metaontologije«, *Problemi*, XXXIII, št. 1-2/95, Ljubljana 1995, str. 155-182 ter »Dva robova matematike«, *Problemi*, XXXIII, št. 3/95, Ljubljana 1995, str. 107-128.

⁸ *Conditions*, str. 75.

danostjo izkustva, oziroma, zunaj, preko, čez, onstran, trans-, onkraj. Resnica ni heideggerjanska *alétheia*, ni ne razkritje ne skriti ali proizvedeni smisel. Če kdo, poleg sofista seveda, za katerega resnice sploh ni, predstavlja privilegirane Badioujevega nasprotnika, potem je to historicizem. Historicizem je namreč za Badiouja takšna filozofska pozicija, ki poudarja našo zavezanost tistemu, kar se je izvorno zgodilo, denimo, pozabo biti, pozicija, ki filozofijo, torej mišljenje, misel, na kakršen koli način podreja nekemu domnevemu zgodovinskemu smislu. Badioujevo stališče je diametralno nasprotno. »Filozofija je, ker je njena osrednja kategorija praznina, po svojem bistvu odštevna. Filozofija mora dejansko odšteti Resnico iz blodnjaka smisla. V njeni notranjosti je nek manko, neka vrzel«⁹.

V nekem prvem približku bi tako lahko rekli, da je resnica za Badiouja novost, seveda pa ni vsaka novost že resnica. Kot zelo koncizno pravi sam Badiou, je resnica »imanetna prekinitev«¹⁰. A kaj to pomeni? Najprej to, da je resnica imanentna, da deluje, operira v situaciji, v kateri pa ni ne termin, ne norma, ne usoda. Resnica je vselej vključena, *inclus*, v tisto, česar resnica je. Je vselej podmožica množice, ki jo Badiou imenuje situacija. Izhodišče Badioujeve ontologije je namreč trditev, za katero sam pravi, da si jo je izposodil od t.i. »velikih sofistov«, da je bit po svojem bistvu mnogoterost. Situacija je sestavljena iz neskončno elementov, ki pa so tudi sami spet množstva. Bit situacije je mnogoterost, vsaka situacija je v resnici, dejansko, neskončna. Zakaj pravimo »v resnici«? Zato, ker nikoli nimamo opravka s situacijo v njeni »pravi«, neskončni razsežnosti, zato, ker nikoli nimamo opravka z nekonsistentno situacijo, pač pa vselej s končno, normirano, klasificirano situacijo, s strukturirano situacijo, s situacijo, ki je prezentirana na določen način. Vsaka situacija »prešteje« elemente situacije v skladu s pravilom, normo, po kateri se sama ravna, pri čemer pa to »štetje-za-enega« nikoli ne prešteje in ne more prešteti vseh delov, ki jih je v resnici, dejansko, neskončno. »Dobesedno *nemogoče* je misliti kvantitativno razmerje med »številom« elementov neke neskončne mnogoterosti in številom njegovih delov. To razmerje ima zgolj obliko blodečega presežka [*excès errant*].«¹¹

V tej točki se Badiou opre na matematika Paula Cohena, ki je leta 1963 na univerzi v Stanfordu kot 29-letnik – za svoje odkritje je potem leta 1966 dobil tudi najvišje matematično priznanje, Fieldsovo medaljo¹² – med

⁹ *Ibid.*, str. 68-69.

¹⁰ *Etika*, str. 35.

¹¹ *Manifest*, str. 173.

¹² Prim. Keith Devlin, *Nova zlata doba matematike*, prevedli Jože Graselli ... et al., Knjižnica Sigma, št. 53, Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, Ljubljana 1993, str. 26 ff.

drugim dokazal, da so nadštevilne oziroma generične množice nujno neskončne. Generične podmnožice so preveč nedoločene, da bi ustrezale ali bile zvedljive pod kakršenkoli predikatni izraz. Nobene formule $F(x)$ ni, s katero bi lahko kontruirali generično podmnožico. Generična podmnožica se odteguje vsakršnemu poenotenju, vsakršni totalizaciji, strukturaciji, konstrukciji. Kakršnokoli formulo, pravilo, normo, zakon, postavimo, vselej bo ostal nek presežek – in ta presežek se imenuje generična podmnožica. Z drugimi besedami – ne glede na to, »kako gosto štejemo, ostaja tudi po preštetju presežka nek presežek, presežek presežka«. ¹³ Zato generična množica ni nikoli končna – v vsakem jeziku je generična množica nujno neskončna.

Vendar pa situacija sama po sebi ne zadošča za to, da bi prišli do resnice. Še več. Na ravni same situacije, strogo rečeno, sploh ne moremo govoriti ne o resnici ne o neresnici. Situacija ni ne »resnična« ne »neresnična«. Da bi prišli do resnice potrebujemo nekaj, kar ni situacija, kar je »zunaj zakona« dane situacije, oziroma danih situacij, nekaj, kar je popolnoma ločeno in neodvisno od vseh pravil situacije, kljub temu pa ne nastopa zunaj same situacije, pač pa je prisotno v sami situaciji na način generičnega množstva. Ta nekaj, ta dodatek, ki vznikne v situaciji, imenuje Badiou dogodek.

Dogodek vznikne v situaciji, je situaciji »imanenten«, in vendar ga ni mogoče zvesti nanjo. Dogodka ni mogoče zvesti na pravila, zakone ali norme, ki vladajo situaciji. Dogodek situacijo dopolni, suplementira, preseže, vendar ni na isti ravni kot sama situacija, saj je kot presežek, kot nepovezan dodatek, ireduktibilen, nezvedljiv na situacijo, kar pomeni, da z vidika situacije ne šteje nič. Strogo vzeto dogodek na ravni situacije ne obstaja, pa vendar »nič ni več tako, kot je bilo poprej«. Dogodek situacijo prelomi, prekine, tako da tudi sama situacija ni več ista kot je bila poprej, pred vznikom dogodka – sedaj se deli na situacijo pred vznikom in situacijo po vzniku dogodka. Drugače rečeno, po vzniku dogodka se situacija prikaže v novi, drugačni luči. S tega vidika je dogodek zarez, prekinitev, prelom s situacijo.

Rekli smo, da dogodek predstavlja izjavo, ki jo z vidika situacije, z vidika polja, o katerem odloča jezik situacije, ne moremo verificirati. S tega vidika dogodka za situacijo ni. Kaj je potem dogodek? Ali predstavlja neko »trdo jedro«, ki sami situaciji uhaja in do katerega situacija zaradi svoje notranje nemožnosti ne more? Je dogodek že nova situacija? Kakšen je njegov

¹³ Tomaž Erzar, »Možnosti metaontologije«, *Problemi*, XXXIII, št. 1-2/95, Ljubljana 1995, str. 172.

ontološki status? Badiou striktno vselej govori najprej o vzniku ali preblisku dogodka in o njegovem takojšnjem izginotju:

Dogodek, brž ko vznikne, namreč tudi že izgine. Ni drugega kot preblisk dopolnjevanja. Empiričnost dogodka je empiričnost izginotja. /Je/ izvorno izginevanje, ki je situacijo dopolnilo za trenutek prebliska in je vanjo umeščeno le, kolikor ga nič ne preostane, v situaciji pa vztraja v resnici prav zaradi tega, ker se ne ponavlja kot prisotnost...¹⁴

V empiričnem pogledu je dogodek zgolj mrk, preblisk, izginotje – edino, kar od dogodka preostane, je njegovo *ime*. V situaciji je dogodek navzoč le v obliki svoje lastne sledi, v obliki poimenovanja oziroma aksiomatične odločitve, da se je dogodek v resnici zgodil. Odločitev, da se je dogodek zgodil, samo poimenovanje dogodka, je ključno, saj je vprašanje ali se je dogodek dejansko zgodil ali pa je samo izmišljen, v logičnem pomenu besede neodločljivo. Neodločljivost je za Badiouja ključni atribut dogodka, pri čemer neodločljivost pomeni, da je, npr. pri neki normi, neki klasifikacijski izjavi, ki deli izjave na resnične in neresnične, dokazljive in nedokazljive, neodločljiva tista izjava, ki ni ne ena ne druga, ki je neumestljiva in nemišljiva glede na klasifikacijo. Badiou govori tudi o tem, da se neodločljiva izjava odšteje iz domnevne izčrpane klasifikacije. Neodločljiva izjava je tako brez vrednosti – kot je pokazal Gödel s teoremi nepopolnosti v vsakem sistemu vselej obstaja vsaj ena izjava, ki je ni mogoče ne dokazati ne ovreči.

Glede vprašanja ali se je dogodek dejansko zgodil ali pa je samo izmišljen, pravi Badiou, je dogodek podoben freudovskemu konceptu *Urszene*, prvotne scene. Najbolj znana prvotna scena je kajpada opazovanje starševskega *coitusa a tergo*, ki mu je bil priča Freudov sloviti primer, ki je v literaturi znan kot Volčji človek¹⁵. Ta prizor je za Volčjega človeka predstavljal tisti Vzrok, tisto realno, okoli katerega so se vrtele kasnejše simbolizacije.

Vendar pa ne samo, da je ta Vzrok začel učinkovati šele po določenem časovnem zamiku, ampak je dobesedno postal travma, t. j. vzrok skozi odlog: ko je bil Volčji človek pri dveh letih priča *coitus a tergo*, tega prizora ni zaznamovalo nič travmatičnega; prizor je dobil travmatične poteze šele za vnažaj, s kasnejšim razvojem otrokovih infantilnih seksualnih teorij, ko je postalo nemogoče, da bi prizor vključil v novo nastajajoči horizont narativizacije-historizacije-simbolizacije.¹⁶

¹⁴ *Conditions*, str. 189-190 (Nav. po: Rado Riha, »Prekinitve v političnem«, *Problemi*, XXXIV, št. 1/96, Ljubljana 1996, str. 76.)

¹⁵ Prim. slov. prev v: Sigmund Freud, *Mali Hans, Volčji človek*, prevedla Irena Hrast, Studia Humanitatis, Ljubljana 1989.

¹⁶ Slavoj Žižek, »Ima subjekt vzrok?«, *Problemi*, XXXI, *Problemi-Eseji*, št. 4/93, Ljubljana 1993, str. 186.

Tudi dogodek je nek tak Vzrok – brž, ko se pojavi izgine, šele odločitev, da se je dogodek zares zgodil, ki potegne za seboj tudi zvestobo dogodku, ga bo naredila za tisto, »kar bo vselej bil«, za travmo situacije, za nekaj, kar je z gledišča, ravni situacije nemožno, kar situacijo presenetli, šokira, jo vrže iz tira, skratka za, lacanovsko rečeno, *realno* situacije.

Razmerje med situacijo in dogodkom bi zato lahko pojasnili tudi kot razmerje med vzrokom in zakonom, kakor ga je koncipiral Lacan¹⁷. Na eni strani imamo zakon kot regularnost, kot ponavljanje. Zakon omogoča predvidevanje tega, kar se bo zgodilo. Če isti vzrok povzroča isti učinek, potem dobimo kontinuirano verigo vzrokov, kjer je vsak vzrok istočasno učinek drugega vzroka. Tako, pravi Miller, tedaj, ko vzrok vpišemo v zakone, dobimo verigo nujnosti, determinizem, kjer težko s prstom pokažemo na en sam vzrok, na točko, kjer se ta veriga vzrokov prične. Drugače rečeno, kontinuirana veriga vzrokov in učinkov na tak ali drugačen način implicira tudi neko teorijo Boga. Na drugi strani pa imamo vzrok, kolikor ni vpisan v zakon regularnosti in kontinuitete, namreč humeovski vzrok, vzrok kot ločen od verige, vzrok kot prelom z verigo. Vprašanje po takšnem ločenem vzroku se lahko pojavi šele in zgolj takrat, ko obstaja prelom z verigo, ko verigi spodleti, ko obstaja *missing link*, manjkajoči člen verige. Za pojem vzročnosti je bistvena diskontinuiteta, in ne regularnost. Vzrok je na strani *tyche*, in ne *automaton*, oziroma, kot pravi Lacan v *Seminarju XI.*, »vzrok je lahko samo vzrok nečesa, kar šepa«¹⁸.

Vrnimo se sedaj k dogodku. Rekli smo, da je dogodek situiran – je dogodek te ali one situacije –, a hkrati tisto, kar nastopa kot presežek glede na to situacijo, ki je tvegan in nepredvidljiv, ki, skratka, izgine, kakor hitro se je pojavil. Rekli smo tudi, da je za Badiouja v jedru vsake situacije kot temelj njenega obstoja »umeščena« praznina, in sicer na način generičnega množstva. Temeljna ontološka narava dogodka je v tem, da vpiše, da imenuje to praznino. Natančneje rečeno, dogodek imenuje praznino v tisti meri, v kateri imenuje nevedeno, *insu*, dane situacije.

Kot smo že poudarili je tudi sam dogodek neki »nič« – takoj ko vznikne, že tudi premine. Način biti dogodka je izginotje, saj ni drugega kot nekakšno bliskovito dopolnilo, ki vznikne v situaciji. Vse, kar preostane od dogodka je njegovo ime, še več, dokler dogodka ne imenujemo, ga takorekoč ni. Na

¹⁷ Tu se opiramo na: Jacques-Alain Miller, »Interpretirati vzrok: Od Freuda do Lacana«, prevedel Peter Klepec, *Problemi*, XXXII, *Problemi-Eseji*, št. 4-5/94, Ljubljana 1994, str. 177ff.

¹⁸ Jacques Lacan, *Štirje temeljni koncepti psihoanalize* (Seminar XI.), prevedli Rastko Močnik, Zoja Skušek-Močnik, Slavoj Žižek, Analecta, Ljubljana 1996 (1. ponatis), str. 26.

tej točki vstopi v igro resnica. Resnica ni dana, pač pa napreduje – to, pravi Badiou, je Lacanov genij uvidel – iz nekega izginotja. To izvorno izginotje, ki je situacijo suplementiralo v času prebliska, je kajpada dogodek. Biti zvest nekemu dogodku pomeni gibati se v situaciji, v kateri ta dogodek nastopi kot dopolnilo, tako da situacijo mislimo (a vsaka misel je praksa, preizkus) »glede na« dogodek. To pa seveda zahteva – kajti dogodek je bil zunaj vseh normalnih zakonov situacije – iznajdbo, invencijo novega načina bivanja in delovanja v situaciji.

Resnica je ime za dejanski proces zvestobe nekemu določenemu dogodku. Je tisto, kar ta zvestoba proizvede v situaciji in ta proizvod bi lahko imenovali tudi materialno sled dogodkovnega dopolnila v situaciji. V tem pomenu je resnica imanentna prekinitev. »Imanentna« zato, ker je resnica v neki situaciji in nikjer drugje. »Prekinitev« zato, ker tisto, kar omogoča proces resnice – dogodek –, ni bilo vpisano v rabe neke situacije, niti ga ni bilo mogoče misliti v okviru danih vednosti.

Dogodek zaradi svoje minljivosti in naključnosti pravzaprav potrebuje, zahteva nekaj, kar bo nadaljevalo preiskavo situacije v luči samega dogodka. Resnica je takšna zvestoba, proces zvestobe tistemu, kar je situacijo presegló, suplementiralo, jo pretreslo, kar je izpostavilo praznino, nevedeno dane situacije ter s tem celotno situacijo postavilo pod vprašaj. Še več. Vsak dogodek, vsaka resnica zahteva zvestobo in določeno držo, ki pa ni zvestoba neki določeni resnici, nekemu določenemu dogodku, pač pa zvestoba generičnemu procesu konstitucije resnice dogodka. Takšna procedura zvestobe je za Badiouja smiselna samo, če izhaja iz praznine, če je zvesta praznini, če je zvesta tistemu, kar je šokiralo, pretreslo, vrglo situacijo iz tira, skratka, lacanovsko rečeno, če je zvesta realnemu.

Nobenega predikata ni, ki bi lahko subsumiral ali totaliziral sestavine neke resnice. Zato je resnica generična, je neskončno mnoštvo. Drugače rečeno, »proces resnice, torej tisti generični proces, ki restituira sledi dogodka v dani situaciji in ki jo s tem naredi ne-popolno, jo izprazni, ne obnovi dogodka kot prisotnosti in polnosti, marveč prav nasprotno kot odsotnost in praznost, skratka, restituira ga kot nerazločljivega, neimeljivega, nedoločljivega, neumestljivega.«¹⁹

¹⁹ Jelica Šumič-Riha, »Nemožnost skupnosti in možnost demokracije«, *Filozofski vestnik*, letnik XVII, št. 1/96, Ljubljana 1996, str. 16.

»Ni formule resnice«

Kaj pomeni Badioujeva teza, da »ni formule resnice«²⁰? Najprej to, da nikakor ni nujno, da resnica je, da obstaja²¹. Povsem možno je namreč, da času, v katerem živimo, ni uspelo proizvesti nobenega dogodka v badioujevskem pomenu besede. Še več. Če drži, da na nobenem področju, pa naj gre za matematiko, politiko, ljubezen ali umetnost, nismo priča dogodku, nam tudi nihče ne more zagotoviti, da bo do česa takega kot je dogodek sploh še kdaj prišlo. Nedvomno obstajajo dokazi, pravi Badiou, da je v preteklosti do dogodkov že prišlo. Recimo, francoska revolucija leta 1792, srečanje Héloise in Abélarda, galilejska fizika, Haydnova invencija klasičnega glasbenega sloga, kulturna revolucija na Kitajskem (v letih 1965-67), osebna ljubezenska strast, Grothendieckova matematična teorija toposov, Schönbergova invencija dodekafonizma itn. Kljub temu, da torej dokazi za obstoj dogodkov v preteklosti obstajajo, pa ti dokazi niso nobeno zagotovilo, da bo do dogodkov še kdajkoli prišlo.

Dogodek se namreč ne ravna po nobeni logiki ali izračunu. Ni ga mogoče napovedati, pričakovati, predvideti, izračunati, deducirati iz situacije, v kateri je sicer prisoten na način generičnega mnoštva. Dogodek je kontingenten, je nekaj kar ni entiteta v strogem pomenu besede, saj izgine v trenutku svoje pojavitve, prav zato pa ga tudi ni mogoče fiksirati, zagrabit. Dogodek je iz reda realnega v lacanovskem pomenu besede – je *incalculable*, ne le, da je to, katera številka se bo prikazala pri metu kock čisto naključje, čisto naključje je tudi ali bo in kdaj bo, če bo, do meta kock prišlo.

Če za dogodek velja, da je *incalculable*, nepredvidljiv, nenapovedljiv, da je, skratka, povsem kontingentnega značaja, to še toliko bolj velja za resnico, ki je vendar zvestoba nekemu dogodku. Nobenega zagotovila ni, da bo zvestoba nekemu dogodku res proizvedla resnico. Takšnega zagotovila po Badioujevem mnenju ni in ga ne more biti, kajti Bog je mrtev in Eden – v takšni ali drugačni obliki – ne obstaja.

A ne le, da vrhovni garant ne obstaja, lacanovsko rečeno, da Drugi ne obstaja, pač pa tudi ni nobene zunanje instance, ni Drugega od Drugega, s katere bi lahko presodili, da je nekaj sploh dogodek. »Če je namreč dogodek nekaj, kar v hipu, ko se pojavi, hkrati že izgine, skratka, če je prezenca dogodka prekarna in naključna, potem je problem prav v tem, kako ugotoviti, ali se je dogodek sploh zgodil ali ne. V zadnji instanci je zato treba reči, da dogodek obstaja le za odločitev oziroma za deklarativ, ki razglasi

²⁰ *Conditions*, str. 192.

²¹ V *Manifestu* so zadeve postavljene nekoliko drugače. Na nekem mestu Badiou pravi, »ker resnica mora biti« (str. 185).

njegov obstoj. Od tod izhaja, da je neodločljiv dogodek in ne situacija. Kajti glede dogodka se nikoli ne moremo znebiti suma, da smo se zmotili, oziroma, da smo simulakrum vzeli za dogodek. Te neodločenosti, namreč neodločenosti med dogodkom in ne-dogodkom, po definiciji ni mogoče odpraviti oziroma ta neodločljivost je konstitutivni del dogodka.«²²

Dogodku, skratka, ne piše na čelu, da je dogodek. »Dogodek« si lahko sposodi imena in poteze od dejanskih procesov resnice, lahko se tudi izkaže za neko radikalno prekinitev v situaciji, pa vendar ni dogodek, saj na mesto praznine priključuje »polno« partikularnost ali domnevno substanco te situacije. V takšnem primeru imamo opravka z Zlom, s simulakrom resnice – v simulakru lahko razberemo vse formalne poteze neke resnice.

Zvestoba simulakru – v nasprotju z zvestobo dogodku – ne uravnava svojega preloma glede na univerzalnost praznine, pač pa glede na zaprto partikularnost neke abstraktne množice (denimo »Nemcev« ali »arijcev«). Ta zvestoba se uresničuje tako, da mora nujno nenehno konstruirati to množico, a tega ne more storiti drugače, kakor da okoli nje »naredi praznino«. V primeru nacizma, ki ga Badiou obravnava v svoji *Etiki*²³, se je praznina vrnila pod privilegiranim imenom, imenom »Žida«.

Na tej točki pa se lahko za trenutek ustavimo. Rekli smo, da ni nobenega garanta, nobenega zagotovila, da bo v neki situaciji vzniknil dogodek, in da ni nobenega pravila, s pomočjo katerega bi lahko dogodek ločili od »simulakra«. Prav tako ni nobenega pravila, da bomo tedaj, ko enkrat »stopimo na pravo pot«, na njej tudi vztrajali v prihodnje. Povsod in vselej obstajajo trenutki krize, kljub temu pa je za Badiouja v trenutku krize, v trenutku dvoma potrebno zgolj nadaljevati že začeto – »nadaljevati celo takrat, ko si izgubil vsako sled, ko ne čutiš več, da te »preči« proces, ko se je sam dogodek zameglil, ko je njegovo ime izgubljeno, ali pa, ko se sprašuješ, ali nisi poimenoval napake ali celo simulakra.«²⁴

Vse pravkar navedeno je skladno z Badioujevimi izpeljavami in dokazi. Pa vendar se zdi, da je Badiou »na tihem« vpeljal dve pravili, po katerih se *moramo* ravnati v situaciji. Prvo pravilo je, da »vsako sklicevanje na grudo, rod, raso, običaj, skupnost deluje v ravno nasprotni smeri kot delujejo resnice in za etiko resnic je prav ta skupek drugo ime za njegove sovražnike.«²⁵ Drugo pravilo je videti kot svojsko popačena različica Kantovega

²² Jelica Šumič-Riha, »Anahronizem emancipacije«, *Problemi*, XXXIV, št. 5-6/96, Ljubljana 1996, str. 43.

²³ *Etika*, str. 55 ff..

²⁴ *Ibid.*, str. 60. O Badioujevi etiki zvestobe prim. tudi Jelica Šumič-Riha, »Anahronizem emancipacije«, str. 30 ff.

²⁵ *Ibid.*, str. 58.

kategoričnega imperativa – čeravno je neki »nekdo« sovražnik resnice, je v etiki resnic, etiki, ki jo Badiou označuje za militantno in bojevito, vseeno zmerom predstavljen kot tisti, ki je zmožen postati Nesmrten. Lahko se bojujemo proti njegovim sodbam in mnenjem, ki jih sporoča drugim zato, da bi spridil vsako zvestobo, ne moremo pa se bojevati proti njegovi osebi, ki je v tem primeru indiferentna in na katero se v zadnji instanci naslavlja tudi vsaka resnica.

Prvo pravilo je naperjeno proti vsaki rasistični, nacionalistični, ksenofobni, itn. politiki, proti vsaki politiki vase zaprte skupnosti, skupnosti, ki se utemeljuje na neki »polnosti«. Čeravno je videti, da je Badiou to tezo, tezo, da politika sklicevanja na rod, grudo in raso ni združljiva z etiko resnic, vpeljal »pod mizo«, gre vendarle za njegovo temeljno tezo, ki je razvita in dokazana takorekoč povsod v njegovih delih – bit je mnogoterost, oziroma, vsaka situacija je neskončna, nekonsistentna, je generično mnoštvo, kar pomeni, da je v vsaki situaciji prisotnih preveč členov, ki jih ni mogoče reprezentirati, členov, ki so nadštevilni. Iz tega sledi logičen sklep: »Če namreč takega člana mnoštva ni mogoče reprezentirati – ni ga mogoče reprezentirati, ker to mnoštvo nima na voljo ustreznega zastopnika za člen, ki je sicer člen mnoštva, a ne šteje nič –, potem tudi mnoštva ni mogoče reprezentirati oziroma simbolizirati.«²⁶

Z drugim pravilom, ki pravi, da se lahko bojujemo proti sodbam sovražnika resnice, ne pa proti njegovi osebi, saj vsakdo lahko postane Nesmrten, drugače rečeno, resnica se naslavlja na vse, je sicer nekoliko bolj zapleteno, pa vendar bomo videli, da Badiou tudi tu ni nekonsekventen. Oglejmo si primer sofist. Sofist je za Badiouja nekdo, ki trdi, da ni resnic, da je bit kot bit nedosegljiva pojmu ali misli, da obstajajo zgolj mnoštva jezikovnih iger (v teh ohlapnih oznakah bi lahko prepoznali Wittgensteina, Lyotarda in še koga, nemara kar dobršen del sodobne filozofije). Kljub temu, da je Badiou kar najbolj bojevito razpoložen do sofista, vendarle pravi, da je »etika filozofije v temelju v tem, da obdrži sofista kot svojega nasprotnika, da ohrani *pólemos*, dialektični konflikt.«²⁷

Zakaj Badiou – če pustimo ob strani etiko resnic, o kateri bomo še spregovorili kasneje, in če zanemarimo Badioujevo kompleksno razmerje do sofista – trdi, da vsakdo lahko postane Nesmrten, da se resnica naslavlja na vse? Zato, ker v primeru, da generične procedure, oziroma procedure

²⁶ Jelica Šumič-Riha, »Anahronizem emancipacije«, str. 28. Za nasledke, ki iz tega izhajajo za Badioujevo teorijo skupnosti prim. članek iste avtorice »Nemožnost skupnosti in možnost demokracije«, v: *Filozofski vestnik*, XVII, št. 1/96, str. 9-28.

²⁷ *Conditions*, str. 74-75.

resnice obstajajo, lahko rečemo, da »obstaja eno samo človeštvo«. ²⁸ Človeštva Badiou ne razume v humanističnem pomenu besede, Človek kakopak ne obstaja ²⁹, pač pa človeštvo, z malim č, predstavlja »oporo generičnim proceduram oziroma proceduram resnice.« ³⁰ To pa je možno le, če je človeštvo prazna, brezvsebinska opredelitev, če je zgolj funkcija človeškosti, $H(x)$. Ta x je opora vsaj enega procesa resnice in ta proces resnice se naslavlja, velja za vse, za celotno zgodovinsko telo. Natančneje rečeno, čim imamo proces resnice, ni nobenega x , za katerega ne bi veljalo, da postane x , ko ga zagrabi proces resnice.

Resnica in resnice

Toda – ali resnice sploh obstajajo in če obstajajo, koliko jih je? Je resnica ena sama? Če je resnic več – kakšno je razmerje med njimi? In nenazadnje, kaj ima z vsem skupaj filozofija? Filozofija, tako smo namreč že poudarili, razglša, da resnice obstajajo. Ali potem filozofija nima svoje kategorije resnice? Je ta kategorija Resnica? Ali resnice, za katere filozofija razglša, »da obstajajo«, obstajajo pred filozofijo, pred Resnico? Je ta »pred« časoven ali logičen? Kakšno je, skratka, razmerje med Resnico in resnicami?

Najprej velja poudariti, da vselej obstajajo vsaj štiri resnice, toliko je namreč pogojev filozofije. Filozofija je namreč za Badiouja možna le ob hkratni pojavitvi štirih pogojev. Ti pogoji, ki jih Badiou razume v zelo specifičnem pomenu, kot resničnostne procedure, so: matem, pesnitev, politična invencija in ljubezen. Odsotnost enega samega izmed naštetih štirih pogojev bi povzročila, da bi filozofija izginila. Kar, drugače povedano, pomeni, da je po Badiouju filozofija lahko nastala le ob hkratni pojavitvi vseh štirih pogojev. Vsi štirje pogoji, vse štiri resničnostne, ali kot jih Badiou tudi poimenuje, generične procedure, imajo za Badiouja enak status – nobeden od teh štirih pogojev ne sme prevladati nad ostalimi tremi, nobeden od teh štirih pogojev ne sme izključiti ostalih treh. Brž ko filozofija svoje mišljenje izroči enemu samemu generičnemu postopku, brž ko prenese svoje funkcije na enega izmed svojih pogojev, dobimo tisto, kar Badiou imenuje prešitje.

A če po eni strani filozofija, oziroma, Resnica, ni zvedljiva na enega samega izmed teh štirih pogojev, na eno izmed teh štirih resnic, po drugi strani tudi te resnice niso zvedljive ne druga na drugo ne na filozofijo, ki ji

²⁸ *Ibid.*, str. 258.

²⁹ Prim. *Etika*, str. 9 ff.

³⁰ *Conditions*, str. 258.

ostajajo radikalno zunanje, heterogene. A te »vsaj štiri resnice« niso *filozofske* resnice, pač pa so *resnice* – proces zvestobe nekemu dogodku, ki je, kot smo že poudarili, »imanentna prekinitiv«. Drugače rečeno, reči, da obstajajo štirje procesi resnice pomeni, da na področju znanosti, umetnosti, politike, ljubezni, obstaja neka vrzel, ki izvotli red smisla, da obstaja neko realno, ki radikalno prekinja cirkulacijo smisla in ki je zvrtilo luknjo v dano situacijo. In če smo rekli, da je dogodek kot tak kontingenten, da ni nobenega garanta, ki bi zagotavljal, da bo do dogodka zares prišlo in da bo resnica, zvestoba dogodku, vselej tudi zares zvesta dogodku, potem za resnice tudi Resnica ne more predstavljati kakega takega zagotovila. Z drugimi besedami, v razmerju med Resnico in resnicami ne gre za »prevlado, subsumpcijo, utemeljitev ali garancijo«³¹. Iz tega pa izhaja več pomembnih nasledkov.

Prvi je ta, da filozofija ne izreka resnice o resnicah, filozofija za Badiouja ni metadiskurz, ki bi izrekal resnico o štirih resničnostnih procedurah. Drugič, naloga filozofije je zagotoviti tisti prostor, kjer bo mogoče izreči, da »obstajajo resnice«, prostor, kjer bo mogoča »sestavljivost [composibilit ] njihove pluralnosti, ki ji filozofija nudi sprejem in zatočišče.«³² Takšen prostor pa lahko filozofska kategorija Resnice omogoča le,  e sama ni nekaj substancialnega,  e ni  esesar ne prikazuje,  e je sama po sebi *prazna*. Drugače rečeno, filozofska kategorija Resnice »deluje, a ne predstavlja ničesar. Filozofija ni produkcija resnice, pač pa operacija *izhajajoč* iz resnic, operacija, ki pri tem razpolaga z »obstajajo« in epohalno sestavljivostjo.«³³ Tretjič, naloga filozofije je zapopasti, ujeti, zajeti resnico. V ta namen filozofija razpolaga z neke vrstami klešč, *pince* – »filozofija je *neko ukleš enje resnic*«. ³⁴ Filozofska operacija sestoji v tem, da filozofija zajame resnice, jih argumentativno poveže, uklene, toda to zajetje, ta povezava, je paradokсне narave, saj mora samo sebe na nek način omejiti. Naloga filozofije je ohraniti tisto, kar je enotenju radikalno tuje, heterogeno, kar enotenje torej od znotraj razenotuje. Sele filozofija postopke resnice »poimenuje«, jih fiksira kot realno, heterogeno, in sicer tako, da jih postavlja kot »stvarni« ekvivalent praznine svoje lastne kategorije Resnice.³⁵ Drugače rečeno, resnica je na ta

³¹ *Ibid.*, str. 68.

³² *Ibid.*, str. 65.

³³ *Ibid.*, str. 66.

³⁴ *Ibid.*, str. 68.

³⁵ Za razmerje med resnicami in Resnico prim. prispevek R. Rihe (»Prekinitve v političnem«, *Problemi*, XXXIV, št. 1/96, Ljubljana 1996, str. 71-103), na katerega se na tem mestu tudi opiramo. Riha ob tem (op. cit., str. 89ff.) vpelje koncept izjavljalnega mesta kot nekega kraja, praznega mesta, ki  ele odpre prostor mo nem vzniku dogodkovnih pogojev znanosti, političnega, umetnosti in ljubezni, ki je kjer je vsa realnost suspendirana, a je hkrati ta praznina bolj realna od realnosti same.

način »generični del situacije, pri čemer »generičnost« pomeni, da je njen poljuben del, da ne pove nič posebnega o situaciji, pač pa zgolj to, da je njena bit mnogoterost kot taka, njena temeljna nekonsistentnost. Resnica je ta minimalna konsistentnost (del, imanenca brez koncepta), ki v situaciji priča o nekonsistentnosti, ki konstituira njeno bit.«³⁶

Naloga resnice je tako po Badiouju v tem, da priča o nekonsistentnosti, da priča o razmiku med prezentacijo množstva kot strukture in čistim množtvom, nekonsistentnim množtvom, kolikor kot nekonsistentno ne more biti prezentirano. Tega »nič« ni mogoče pokazati, opredeliti, odkriti, ugledati, ni ga mogoče »šteti«, kajti vse, kar je bilo prešteto je v prezentaciji situacije, v konsistentnosti prezentacije. »Nič« torej označuje tisto, kar ne šteje, kar ni všteto, je drugo ime za tisto v »prezentaciji, kar ni prezentirano. To nereprezentirano in nekonsistentno množstvo je lahko v okviru strukturirane situacije »reprezentirano« le na nek »neadekvaten« način: »kolikor je člen, ki je presežen, odveč, skratka člen, ki ga v dano množstvo ni mogoče všteti, je lahko v okviru danega zakona množstva, ki nima na voljo ustreznega zastopnika, subsumiran samo ničli. Paradokсно rečeno, na ravni reprezentacije ga zastopa njegova lastna odsotnost, praznina.«³⁷ Filozofija po Badiouju ni interpretacija prezentiranega, »ni interpretacija smisla tistega, kar se ponuja izkustvu«, pač pa je »operacija kategorije, ki je odšteta iz prezenca«³⁸.

Moč in nemoč resnice

Vrnimo se zopet k resnici. Navkljub temu, da je resnica za Badiouja prekarna in kontingentna, pa je *vsemogočna* glede na možne vednosti. Vsaka resnica odstavi konstituirano vednost, vsak proces resnice je heterogen glede na vednosti, ki so že vzpostavljene v situaciji. Oziroma, kot je poudaril Lacan, resnica je neka vrzel, neka luknja, *une trouée*, v vednostih. Resnica preseže vednosti, jih »izvotli«.

Navkljub prekarnosti ima torej resnica neko moč. Moč resnice je v tem, da spremeni komunikacijske kode, da spremeni režim mnenj. To pa za Badiouja ne pomeni, da mnenja postanejo »resnična« ali »neresnična«, saj mnenja niso zmožna biti ne eno ne drugo. Resnica kot večna množstvena bit je ravnodušna do mnenj, do mnenj je indiferentna. Pa vendar mnenja,

³⁶ *Manifest*, str. 185.

³⁷ Jelica Šumič-Riha, »Anahronizem emancipacije«, nav. delo, str. 28.

³⁸ *Conditions*, str. 69.

ta cement družbe, po intervenciji resnice postanejo druga mnenja. Sodbe, ki so bile prej za mnenje samo po sebi umevne in očitne, v luči tega, kar jih je preseгло, v luči dogodka torej, niso več sprejemljive, zato je potrebno iznajti druge sodbe.

Koncept moči resnice Badiou imenuje *forçage*, izsiljenje. Izraz sam je izvlečenka iz matematičnega izraza *forcing*, ki pa ima zame, pravi Badiou, nekoliko preveč športni prizvok. Matematik Cohen je namreč izraz *forcing* vpeljal za primer, ko o elementu množic ne moremo ničesar reči, saj je sama podmnožica nedovršena, ko imamo opravka z generično množico. Toda, če *bo* ta element *bil* v generični množici, ki je domnevno dovršena, potem je ta izjava, natančneje rečeno, *bo* ta izjava bila *exact*, eksaktna, točna, pravilna. Moč resnice je v dimenziji *futur antérieur*, prihodnjega preteklika. Gre za to, da resnica, ne glede na to, da je generična, t. j. nedovršena, nedovršljiva, neskončna, avtorizira anticipacijo vednosti. Resnica uzakoni, *légiférer*, naredi, ustvari zakone v anticipaciji svoje lastne eksistence. Zakaj resnica šele ustvari pravila in zakone? Zato, ker ni že vnaprej danih pravil in zakonov, po katerih bi se lahko ravnala resnica. Če bi takšna pravila bila že vnaprej dana, bi ne bila v skladu z dogodkom, pač pa v skladu s situacijo. Resnica se lahko, tako kot analitik, avtorizira le sama. Kot smo že poudarili »ni formule resnice«, kar pomeni, da je pravilo, po katerem se ravna resnica, pravilo brez opore. V tej točki je Badiou, paradokсно, blizu Kantovi (!) konceptualizaciji reflektirajoče sodbe. Kant namreč v *Kritiki razsodne moči* pokaže, da imajo kritični filozofski izreki strukturo refleksije.

V najsplošnejšem smislu lahko to refleksijsko strukturo opredelimo takole: razsodba kot izrek, ki o nečem odloča in nekaj razločuje, je možna le tako, da je v razsojanje *vključeno gledišče instance*, ki razsoja, da je sestavni del razsodbe tudi izjavljalno mesto razsojanja. To gledišče pa ni dano že na začetku, ampak je samo rezultat razsojevalne dejavnosti: 'reflektirati (pretehtati [überlegen] pomeni: da dane predstave primerjamo in podržimo drugo ob drugi bodisi z drugimi predstavami bodisi s svojo spoznavno zmožnostjo glede na pojem, ki je na tak način možen.³⁹

Refleksija je razsojanje, ki šele vzpostavlja, *izumlja obči pojem*, na katerega se v procesu razsojanja opira in nanaša.⁴⁰

Tisto, kar je v skladu s temi pravili brez opore pa za Badiouja ni resnično, pač pa veridično, točno. Izraz *véridicité*, veridičnost, za Badiouja pomeni, da je nekaj povezano z resnico, da je v skladu z resnico, a vendar

³⁹ Immanuel Kant, *Kritika razsodne moči. Prva inačica Uvoda v Kritiko razsodne moči*, prevedel Rado Riha, v: *Filozofski vestnik*, XV, št. 1/1994, str. 194.

⁴⁰ Rado Riha, *Razsodna moč. Pravilo brez opore*, v: Jelica Šumič-Riha in Rado Riha, *Pravo in razsodna moč. Od avtoritete brez jamstva do pravila brez opore*, KRT, Ljubljana 1993, str. 153.

ni resnica, pač pa odmik od le-te. Še več. Badiou poudarja prav ta razmik, odmik od resnice in zato veridličnost šteje za kategorija vednosti. Zakaj? Kot smo že poudarili, resnica zvrta luknjo v situacijo (oziroma, v vednost, mnenja, enciklopedijo, komunikacijske kode, načine itn.) in jo prisili, da se spremeni. Ta »izsiljena« sprememba je seveda v neki povezavi z resnico, kljub temu pa še vedno ostaja situacija (mnenje, vednost, enciklopedija), ki pa za Badiouja že po definiciji ni ne resnična ne neresnična.

Resnica je tako razpeta med nek »vselej že« in »še ne«, med izsiljenjem, kjer lahko v imenu resnice izrečemo skoraj vse, in med tem, da resnica nikoli »še ni«, pač pa vselej *šele bo bila*, kajti resnica je generična. Po drugi strani pa resnica, ne le vselej »še ni«, pač pa tudi vselej tudi »že ni več«, saj napreduje iz izginotja, saj je zvestoba dogodku, ki je situacijo dopolnil kot preblisk. Zaradi vsega navedenega Badiou pravi, da se o tem, kaj je resnica, ne da reči skoraj nič, hkrati pa je mogoče pod pogojem, da bo resnica bila, pod pogojem, da pride do nekega izsiljenja, o resnici mogoče izreči skorajda vse. Resnica tako deluje med retroakcijo med skoraj nič in anticipacijo skoraj vsega⁴¹.

Resnica je *peu-dite*⁴². Po eni strani je resnica skoraj rečena, po eni strani je čas resnice nemerljivi in kontingentni čas bliskovitega dopolnila, prebliska, ki se je »vselej že« zgodil, *hkrati* je predstavljiva v prihodnjem pretekliku, času, ki vselej »šele bo bil«, po drugi strani pa je čas resnice prav tako nemerljivi čas, le da gre, naj se sliši še tako paradokсно, za čas večnosti in neskončnosti. Resnica je, od trenutka dalje, ko je, večna. Resnica je kontingentna, ko pa enkrat »je«, je večna. Tudi v tej točki je Badiou dosledni nadaljevalec moderne znanosti. Kot je pokazal Jean-Claude Milner⁴³ se struktura moderne znanosti, ki temelji na matemu oz. črki, v celoti opira na specifično povezavo kontingence in neskončnosti. Za kaj gre? V trenutku nekega prebliska se nam lahko zdi, da bi bila lahko vsaka točka vsakega referenta vsake propozicije znanosti neskončno drugo, kar je, neskončna v smislu neskončnosti gledišč. Toda od trenutka dalje, ko se je črka fiksirala, ostaja zgolj nujnost in nalaga pozabo kontingence, ki jo je omogočila. Drugače rečeno, od trenutka, ko črka je, vztraja in se ne spreminja. Ta

⁴¹ Prim. *Conditions*, str. 206 ff..

⁴² Prim. *Ibid.*, str. 192 in 202.

⁴³ Prim. Jean-Claude Milner, *L'Oeuvre claire. Lacan, la science, la philosophie*, L'ordre philosophique, Seuil, Pariz 1995 (zlasti drugo poglavje, »Le doctrinal de science«, str. 33-76, ki je nekoliko predelana različica predavanja, ki ga je imel Milner na kolokviju »Lacan avec les philosophes« (v: *Lacan avec les philosophes*, Albin Michel, Pariz 1991, str. 333-351; cf. »Lacan in moderna znanost«, prevedel Peter Klepec, *Problemi*, XXXI, *Problemi-Eseji*, št. 1-2/1993, str. 115-130.)

nespremenljivost črke si nadene poteze nespremenljivosti, ki so po obliki podobne potezam večne ideje. Nespremenljivost oziroma nujnost zakonov znanosti za Milnerja v vseh točkah sicer spominja na nujnost najvišjega Bitja, a podobna ji je še toliko bolj, kolikor nima z njo nobene zveze. Podobno je z badioujevsko resnico: je kontingentna, ko pa enkrat »je«, je večna. Prav to, vsaj zdi se nam tako, bi lahko bil prevod časovne dimenzije Badioujeve trditve, da je resnica *peu-dit*, oziroma *mi-dit*. Kar zadeva druge dimenzije in nasledke tega *peu-dit*, smo skoraj vse že povedali zgoraj. *Peu-dit* ne pomeni nič drugega kot to, prvič, da je resnica »imanentna prekinitiv«, oziroma, da »je vselej rečena v lokalnem redu verifikacije«⁴⁴, drugič to, da »ni formule resnice«, oziroma, »ker je resnica podmnožica generičnega Univerzuma, je ni mogoče povzeti z nobenim predikatom, z nobeno formulo«⁴⁵. In tretjič pomeni, da resnica, navkljub svoji moči, ne more biti totalna moč.

Rekli smo sicer, da je resnica za Badiouja vseмогоčna glede na možne vednosti, da med resnico in vednostjo ni zapreke, da kastracija ne označuje razmerja med resnico in vednostjo, pa vendar resnica za Badiouja ne sme in ne more biti totalna moč. V situaciji mora obstajati namreč vsaj en element množstva, ki je za resničnostno poimenovanje nedosegljiv. Ta element Badiou imenuje neimenljivo, *innommable* neke resnice. Koncept neimenljivega, kot poudarja François Wahl, v svoji izvrstni spremni študiji *Conditions*, je Badiou, poleg nerazločljivega, neodločljivega in generičnega, uvedel prav v *Conditions*.⁴⁶

Badiou je pri tem izhajal iz teze, da zastavek filozofije ni moč. Ker absolutizacija moči resnice vodi v Zlo, ki ga Badiou imenuje katastrofa, katastrofa resnice, se mora filozofija ustaviti tam, kjer moč resnice presahne, pred neimenljivim, pred točko *nemožnega*, *realnega* resnice. Gre za točko, ki ne omejuje resnice od zunaj, ki ni »na sebi«, pač pa priča o notranji blokiranosti resnice, o njeni nemožnosti, nemoči, da bi se kot resnica izrekla in dovršila. Neimenljivo vselej »vznikne zgolj v polju resnice«⁴⁷.

Primer, ki ga navaja v ponazoritev neimenljivega navaja Badiou, je naslednji. Denimo, da imamo množico U , ki ima dva termina a_1 in a_2 . V jeziku, ki ga dopušča množica U je edina možna in resnična formula » x je večji od a_2 «. Če je a_1 dejansko večji od a_2 , potem je formula » a_1 je večji od a_2 « resnična, formula » a_2 je večje od a_2 « pa napačna. Imamo torej termin, a_1 , ki ga je bilo mogoče opredeliti, imenovati, ki ima svoje lastno ime in

⁴⁴ *Conditions*, str. 192.

⁴⁵ *Ibid.*.

⁴⁶ Prim. François Wahl, »Le soustractif«, v: *Conditions*, nav. delo, str. 9-54. Omenjeno mesto se nahaja na strani 34.

⁴⁷ *Ibid.*, str. 209.

termin, ki takega imena nima. Na eni strani imamo torej termin, ali termine, primer, ki ga je navedel Badiou, ima zaradi lažjega razumevanja le dva termina, ki ima(jo) svoje lastno ime in *en sam* termin, ki ni poimenovan, ki je »anonimen«, ki nima lastnega imena. V svoji singularnosti je ta termin tako singularen, da edini nima lastnega imena, da edini v Univerzumu ni imenljiv, da ga ni mogoče imenovati s pomočjo nobene formule. Je unikaten in se izmika, odteguje enosti. Paradoks – če neimenljivo ni imenovano in če je unikanto – mar ni njegovo lastno ime ravno to, da ni imenovano? Tudi v tej točki se Badiou opre na matematiko – matematik Furkhen je leta 1968 dokazal, da enkratnost neimenljivega ni ovira za njegov obstoj. Neimenljivo, pozor, ni generično. Medtem, ko je v vsaki situaciji vselej neskončno *mnoštvo* nadštevilnih delov, pa je neimenljivo eno samo, natančneje, vsak tip generične procedure ima svoje lastno neimenljivo. »Tako je neimenljivo ljubezni spolni užitek. Neimenljivo politike je kolektiv. Neimenljivo poema je jezik. Neimenljivo matematike je konsistenca«. ⁴⁸ Ali, kot to pove Badiou nekoliko drugače v *Etiki*: »lahko ugotovimo, da se, denimo, v ljubezni spolni užitek kot tak izmika moči resnice (ki je resnica o dvojici). V matematiki, ki nastopa kot neprotislovna misel par excellence, je neimenljivo prav neprotislovje. In kot nam je tudi v resnici znano, ni mogoče znotraj nekega matematičnega sistema dokazati njegove ne-protislovnosti (to je slaviti Gödelov teorem). In končno, skupnost, kolektiv sta neimenljivo politike: vsak poskus »politično« poimenovati skupnost pripelje do pogubnega Zla (kot je razvidno tako iz skrajnega zgloda nacizma kakor tudi iz reakcionarne rabe besede »Francozi«, katere ves namen je, da preganja ljudi, ki tu bivajo, z arbitrarno obdolžitvijo, da so »tujci«). ⁴⁹

A zakaj Badiou sploh vpelje neimenljivo, ko pa se vselejšnji določenosti in določljivosti situacije vselej nekaj odteguje? Zato, prvič, ker etika resnice po Badioujevem mnenju obstaja le, dokler v imenu Dobrega ni izrečeno vse, dokler obstajajo postopki, ki odtegujejo zadnjo odtegnitev in izključujejo izključitev. Ker pa Badiou pokaže, kot smo že večkrat ugotovili, da ni nobenega garanta, ki bi zagotavljal tako vznik dogodka, kakor tudi zvestobo resnice dogodku, ker ni nobenega zagotovila, da proces resnice ne bo skušal izsiliti vseh elementov situacije, ker ne Drugi, v lacanovskem pomenu besede, ne Eden, ne obstajata, ker je Bog mrtev, ker ni zagotovila, da proces resnice ne bo vodil v Zlo, saj je Zlo možna razsežnost resnice, je lahko obstoj neimenljivega le opozorilo, neka zunanja maksima, ki naj prepreči katastrofo.

⁴⁸ *Ibid.*, str. 224.

⁴⁹ *Etika*, str. 65.

Maksima etike resnice, »*ne soustrait l'ultime soustraction*«⁵⁰, je tako inačica maksime, ki jo je Badiou za odvrnitev Zla, ki ga vsaka posamezna resnica naredi za možnega, navedel v *Etiki*: »Treba je nadaljevati!« Etika resnice, oziroma Resnice, je etika realnega le, kolikor vzame nase konstitutivnost vrzeli, kolikor se nima za »dobo avtoritete«⁵¹, kolikor je »ljubezen do neimenljivega«⁵².

⁵⁰ *Ibid.*, str. 195.

⁵¹ *Ibid.*.

⁵² *Ibid.*, str. 211.